

Welvaart volgens Van Ewijk c.s.

In ESB nr. 4489 (30 juni) verscheen het artikel 'Doelmatigheidswinst van minder hypotheekrenteaftrek' van Van Ewijk, Jacobs en De Mooij. Hans Voogd geeft hierop zijn reactie.

In het artikel van Van Ewijk, Jacobs en De Mooij wordt betoogd dat er welvaartswinst is bij een beperking of afschaffing van de fiscale subsidie op het eigen huis, gecombineerd met een lagere belasting op arbeid. Hoewel niet expliciet gesteld, mag worden aangenomen dat de auteurs een welvaartswinst voor het totaal van de belastingbetalers of burgers bedoelen. In hun berekeningen van de welvaartswinst gaan de auteurs uit van een fors aantal aannames. Mijn bezwaar is echter dat de auteurs onder andere abstraheren van herverdelingseffecten en van de welvaartseffecten als gevolg van de daling van de huizenprijzen. Deze aspecten beïnvloeden de welvaartswinst in grote mate. Door hiervan te abstraheren geven de gepresenteerde uitkomsten een vertekend beeld. In het artikel worden overigens de begrippen 'doelmatigheidswinst', 'welvaartswinst', 'totaal dividend', 'maatschappelijke welvaart' en 'welvaartseffecten' door elkaar gebruikt, wat nogal verwarrend werkt.

Een probleem, en dat geldt voor vele studies waarin het begrip welvaart aan de orde komt, is dat de auteurs het begrip niet definiëren. Doorgaans verstaan economen onder het begrip welvaart "*de beschikbare materiële en immateriële bevredigingsmiddelen*" (Voogd, 2006). Welvaart is in de kern een individueel subjectief begrip. Sommering van een verandering van de individuele subjectieve welvaart is, als gevolg van de noodzaak van interpersonele nutsvergelijking, problematisch. Dat probleem is te omzeilen door welvaartseffecten te objectiveren. Dat wil zeggen af te zien van de subjectieve gevoelens van individuen. Dus objectief gezien is één euro minder inkomen of bezit, eventueel na een correctie voor de hoogte van het inkomen, één euro minder welvaart. Zonder het met zoveel woorden te zeggen volgen de auteurs wel de gedachte van objectivering, maar niet van de individualisering. Belangrijk in een welvaartsanalyse is namelijk of de uitkomsten kunnen worden geïndividualiseerd. In het onderhavige artikel gaat het in het bijzonder om de "*fiscale behandeling van de eigen woning*" waarbij het duidelijk is dat de welvaartseffecten kunnen worden geïndividualiseerd, dat wil zeggen toegerekend aan de individuele burgers.

Door niet te onderzoeken in welke mate, door een hervorming, er een vooruitgang in welvaart voor sommigen en een achteruitgang voor anderen optreedt, bestaat er geen uitsluitend over de toe- of afname

van de maatschappelijke welvaart en kan niet worden gesproken van een Paretoverbetering. Het beoordelingscriterium voor een toe- of afname van de maatschappelijke welvaart is het antwoord op de vraag of degenen die erop achteruitgaan (de verliezers) door degenen die erop vooruitgaan (de winnaars) schadeloos kunnen worden gesteld. Indien de welvaartswinst als gevolg van een bepaalde verandering voor de winnaars zo groot is, dat daaruit (na compensatie van de verliezers voor hun welvaartsverlies) een nettowinst overblijft, is de verandering een maatschappelijke welvaartsverbetering. In de economie wordt dit het compensatiebeginsel genoemd. Dit beginsel is ontwikkeld door Hicks en Kaldor (Hicks, 1981; Kaldor, 1939). Het compensatiebeginsel vereist niet dat de compensatie feitelijk plaatsvindt. De welvaartswinst is gelijk aan de som van de negatieve en positieve geïndividualiseerde welvaartseffecten. De berekening van de welvaartseffecten zou kunnen geschieden door de burgers in te delen in groepen, waarbij naast een berekening van het positieve of negatieve welvaartseffect voor elke groep, de grootte van een bepaalde groep een belangrijke parameter is voor het berekenen van het welvaartseffect. Het totaal van alle groepen is dan de positieve of negatieve welvaartswinst. In een welvaartsanalyse kan alleen van een toename van de welvaart worden gesproken indien de totale welvaartswinst voor de burgers positief is (Ng, 2003). Verder is een daling van de waarde van de woning wel degelijk een welvaartsverlies voor de eigenaar. Het gaat hierbij, naar verwachting, om grote bedragen waarbij het in monetaire termen uitgedrukte vermogen van een eigenaar aanzienlijk daalt. Dat ook de overheid de waarde van de eigen woning als een bron van welvaart ziet, blijkt uit het toekennen van zogenaamde planschade indien de waarde van een woning door een besluit van de overheid daalt. Het lijkt mij dan ook niet juist in een welvaartsanalyse te abstraheren van dit voor eigenaren van een woning relevante aspect. Ik kan niet aan de indruk ontkomen dat de auteurs door het weglaten van belangrijke aspecten uit de welvaartstheorie in feite naar het doel toe willen redeneren. Hierbij ontstaat het gevaar dat de politiek met de uitkomsten aan de haal gaat en zich laat leiden door onvolledige informatie.

LITERATUUR

- Hicks, J. (1981) *Wealth and Welfare, Collected Essays on Economic Theory, Volume 1*. Oxford: Basil Blackwell.
- Kaldor, N. (1939) *Welfare propositions of economics and interpersonal comparisons of utility*. *Economic Journal*, 49, 549-552.
- Ng Yew-Kwang (2003) *Welfare Economics – Towards a More Complete Analysis*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Voogd, J.H. (2006) *Gemeentelijk overheidsbeleid en maatschappelijke welvaart*, Universiteit Twente, proefschrift.

HANS VOOGD

Oud-directeur Financieel-economische Zaken van het Ministerie van Defensie